

«Η Λογοτεχνία συναντά την Ιστορία και τον Πολιτισμό»: Μια πρόταση διδακτικής αξιοποίησης της Ν. Λογοτεχνίας Γ΄ Γυμνασίου στην εκπαιδευτική διαδικασία

Βασιλική Ι. Παπακίτσου

Φιλολόγος, MSc ΕΚΠΑ

MSc Προσωποκεντρική Ψυχοθεραπεύτρια UCLAN-UK

vasiliki.i.papakitsou@gmail.com

➤ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία αποτελεί μια καινοτόμο διαθεματική δράση, μία πρόταση αξιοποίησης της Τέχνης και του Πολιτισμού κατά τη μαθησιακή διαδικασία, με αφορμή το Νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών στο μάθημα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γ΄ Γυμνασίου, στην ενότητα «Άτομο και Κοινωνία». Το μάθημα θα στηριχθεί σε ένα έντυπο με ερευνητικές εργασίες με τη μέθοδο project που λειτουργεί και ως διδακτική πρόταση. Σκοπός είναι να διερευνηθεί με αφετηρία συγκεκριμένα λογοτεχνικά κείμενα, ο τρόπος με τον οποίο είναι δυνατόν η λογοτεχνία να συναντά την ιστορία, τον πολιτισμό, τις τέχνες. Ο βαθμός στον οποίο η προσωπικότητα μέσα από το έργο της, επηρεάζει την πορεία της ιστορίας και την καθημερινότητα των ανθρώπων, αλλά και επηρεάζεται από τις ιστορικές και κοινωνικές συνθήκες και συγκυρίες. Κυρίως, ο βαθμός που η προσωπικότητα με τις επιλογές και τα έργα της άσκησε επίδραση στη διαμόρφωση της ελληνικής ταυτότητας, με έμφαση στην έννοια και το ρόλο του ηγέτη. Στόχος είναι οι μαθητές/τριες να είναι σε θέση να αναλύουν και να κατανοούν το ιστορικό – κοινωνικό – πολιτιστικό πλαίσιο των κειμένων και τη λειτουργική σχέση ατόμου και κοινωνίας. Να εκφέρουν άποψη για τα θέματα συνδέοντάς τα με την καθημερινή τους εμπειρία. Να κατανοούν τη συμβολική – μεταφορική διάσταση της γλώσσας. Να κοινωνικοποιηθούν, να καλλιεργήσουν δεξιότητες γλωσσικές, γνωστικές, διερευνητικές, επικοινωνίας, αυτορρύθμισης, ενσυναίσθησης, ομαδοσυνεργατικού πνεύματος. Να ενεργοποιήσουν την κριτική τους σκέψη, τη δημιουργικότητα, τη φαντασία, και το αισθητικό τους κριτήριο. Να μπορούν να συγκρίνουν, με παραγωγή πρωτότυπου γραπτού ή προφορικού λόγου, δύο ή περισσότερα κείμενα, να καλλιεργηθεί η ιστορική τους κρίση και συνείδηση, το αίσθημα ατομικής και κοινωνικής ευθύνης. Να αποκτήσουν αναλυτικές και ερμηνευτικές δεξιότητες, να έρθουν πιο κοντά στα δρώντα πρόσωπα, στις σκέψεις, στα συναισθήματα, στην ψυχολογία τους, αναδεικνύοντας τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του ηγέτη, και τη σημασία απόκτησης εθνικής ταυτότητας την εποχή της παγκοσμιοποίησης και πολυπολιτισμικότητας. Παράλληλα, επιδίωξη είναι να αξιοποιηθούν οι νέες τεχνολογίες και στην ευρύτερη εκπαιδευτική διαδικασία.

Λέξεις Κλειδιά: Διαθεματικότητα, Πολιτισμός, Τέχνες, Μέθοδος Project, Προσωπικότητα Ηγέτη, Ιστορία.

➤ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με την παρούσα εργασία, θα παρουσιαστεί μία διδακτική πρόταση αξιοποίησης της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γ΄ Γυμνασίου στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η διδακτική πρόταση προέκυψε με αφορμή το Νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών στο μάθημα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γ΄ Γυμνασίου. Ειδικότερα, αφορά στην ενότητα «Άτομο και Κοινωνία», τη σχολική χρονιά 2015-2016 (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο ΜΙΣ 295450, σελ. 196- 197). Σύμφωνα με το Πρόγραμμα Σπουδών είναι σημαντικό οι μαθητές να προσεγγίζουν τη γνώση διαθεματικά αξιοποιώντας την Πληροφορική, τη Νεοελληνική Γλώσσα, την Ιστορία, τις Τέχνες, τον Πολιτισμό, να μάθουν να εργάζονται ομαδοσυνεργατικά, και να παρουσιάζουν το δικό τους πρωτότυπο γραπτό υλικό. Στη Γ΄ φάση της διδακτικής προσέγγισης, το μεταναγνωστικό στάδιο, το μάθημα στηρίζεται σε έντυπο που δημιούργησε η εκπαιδευτικός με προτεινόμενα σχέδια εργασίας με τη μέθοδο project ως διδακτική πρόταση (Εικόνα 1), και οι μαθητές τα υλοποιούν ομαδοσυνεργατικά. Στο έντυπο υπάρχουν έξι προτεινόμενα project με επιλογές λογοτεχνικών έργων από Δημοτική Ποίηση, Κρητική Λογοτεχνία, Ρομαντισμό (Σολωμός, Ρήγας Βελεσπινλής), Καρυωτάκη - Καρυωτακισμό, Καβάφη-Καβαφική Ποίηση, Μοντερνισμό. Σε κάθε περίπτωση, μπορούν να επιλεγούν και αξιοποιηθούν όσα και όποια λογοτεχνικά έργα κρίνει ο/η εκπαιδευτικός ή προτείνουν και οι μαθητές/τριες που να υποστηρίζουν τους σκοπούς και τους στόχους της διδακτικής πρότασης.

Για την επιτυχή έκβαση των προσπαθειών των μαθητών/τριών είναι σημαντικό να υπάρχει δυνατότητα διάδρασης των ομάδων μεταξύ τους, αλλά και των ομάδων με την εκπαιδευτικό ώστε η επικοινωνία να είναι πιο άμεση και αποτελεσματική για όλους. Ζητούμενο της παρούσας διδακτικής πρότασης είναι να διερευνηθεί με αφετηρία συγκεκριμένα λογοτεχνικά κείμενα, ο τρόπος με τον οποίο είναι δυνατόν η Λογοτεχνία να συναντά την Ιστορία, τον Πολιτισμό, τις Τέχνες. Ο βαθμός στον οποίο η προσωπικότητα μέσα από το έργο της, επηρεάζει την πορεία της ιστορίας και την καθημερινότητα των ανθρώπων, αλλά και επηρεάζεται από τις ιστορικές και κοινωνικές συνθήκες και συγκυρίες. Κυρίως, ο βαθμός που η προσωπικότητα με τις επιλογές και τα έργα της άσκησε επίδραση στη διαμόρφωση της ελληνικής ταυτότητας, με έμφαση στην έννοια και το ρόλο του ηγέτη.

Στόχος είναι οι μαθητές/τριες να είναι σε θέση να αναλύουν και να κατανοούν το ιστορικό – κοινωνικό – πολιτισμικό πλαίσιο των κειμένων και τη λειτουργική σχέση ατόμου και κοινωνίας. Να αποκτήσουν αναλυτικές και ερμηνευτικές δεξιότητες, να έρθουν πιο κοντά στα δρώντα πρόσωπα, στις σκέψεις, στα συναισθήματα, στην ψυχολογία τους, αναδεικνύοντας τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του ηγέτη, και τη σημασία απόκτησης εθνικής ταυτότητας την εποχή της παγκοσμιοποίησης και της πολυπολιτισμικότητας. Παράλληλα, ζητούμενο είναι και η συστηματική ένταξη των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη και η παροχή ποικίλων ερεθισμάτων, που θα ενεργοποιήσει θετικά τους μαθητές για τα Κείμενα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας και τις προεκτάσεις τους.

▼ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η συγκεκριμένη διδακτική πρόταση στηρίχθηκε, στις Κοινωνικοπολιτισμικές θεωρίες για τη μάθηση που εισήγαγε ο L. Vygotsky. Η μάθηση είναι διαδικασία κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Το άτομο μαθαίνει όταν συνεργάζεται με άλλα άτομα, σε κοινές δραστηριότητες, σε συγκεκριμένες επικοινωνιακές περιστάσεις και πολιτισμικά πλαίσια. Διδάσκοντες και διδασκόμενοι αναπτύσσουν μια δική τους ιστορία κοινών αντιλήψεων και δημιουργούν γνώση. Η μάθηση αποτελεί συλλογικό επίτευγμα (Faulkner & Woodhead, 1999). Βασική αρχή της θεωρίας του Vygotsky είναι η Ζώνη Επικείμενης Ανάπτυξης της οποίας βασικός άξονας είναι η κρίσιμη διαμεσολαβητική λειτουργία του περιβάλλοντος και των ατόμων που προσφέρουν στο παιδί βοήθεια για τη γνωστική, γλωσσική και εσωτερική πορεία της εξέλιξής του. Ο ρόλος του καθηγητή είναι διαμεσολαβητικός μεταξύ του μαθητή και της γνώσης (Tharp & Gallimore, 1999).

Στη θεωρία του εποικοδομητισμού (constructivism). Ο μαθητής οικοδομεί τη νέα γνώση, βασιζόμενος στις προϋπάρχουσες γνώσεις, εμπειρίες, πεποιθήσεις, τις «θεωρίες» που χρησιμοποιεί προκειμένου να ερμηνεύσει αντικείμενα ή γεγονότα. Μαθαίνει σύμφωνα με τη θεωρία του Dewey (1934), μέσα από την πράξη.

Στις αρχές της ανακαλυπτικής - διερευνητικής μάθησης του J. Bruner (1990), με την ανάπτυξη εσωτερικών κινήτρων μάθησης από μέρος του μαθητή. Απαιτείται πειραματισμός, εξερεύνηση, ανακάλυψη, ανακατασκευή της γνώσης, ώστε να προσαρμοσθεί και να συμμορφωθεί με τις καταστάσεις της φυσικής - βιωματικής εμπειρίας.

Παράλληλα, θα χρησιμοποιηθεί η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και η μέθοδος project. Η μέθοδος project (Project Based Learning - PBL) στηρίζεται στη βιωματική, συνεργατική και πολυαισθητηριακή προσέγγιση της γνώσης. Τα παιδιά μέσω της βιωματικότητας, της κοινωνικής αλληλεπίδρασης με τους συμμαθητές τους, τον/την εκπαιδευτικό και το ευρύτερο περιβάλλον, καθώς και της ανάληψης σύνθετων σχεδίων εργασίας, αναπτύσσουν την κριτική τους σκέψη και ικανότητα καθώς και συνεργατικές δεξιότητες, αυτενεργούν, εκφράζονται και δημιουργούν (Χρυσάφιδης, 1994). Αναπτύσσουν την ικανότητα για κριτικό αναστοχασμό. Άλλωστε, η χρήση Νέων Τεχνολογιών αυξάνει το ενδιαφέρον των μαθητών ενώ δίνει τη δυνατότητα πολυτροπικής προσέγγισης μιας ενότητας (Ψυχάρης, 2009). Το PBL αποτελεί ένα διδακτικό μοντέλο που στοχεύει, μεταξύ άλλων, στην ανάπτυξη κρίσιμων δεξιοτήτων του 21ου αιώνα, όπως η προσαρμογή, η συνεργασία, η επικοινωνία, η ενσυναίσθηση, το αίσημα ατομικής και κοινωνικής ευθύνης, η επίλυση αυθεντικών προβλημάτων, και η κριτική σκέψη (Markham, 2011). Η μέθοδος της ομαδικής συνεργατικής ερευνητικής εργασίας, εξασφαλίζει τη διεπιστημονική προσέγγιση της γνώσης με τη συμμετοχή όλων των μελών της ομάδας στο στάδιο του σχεδιασμού, της εφαρμογής και της αξιολόγησης του αποτελέσματος (Frey, 2002).

Στην άποψη του Jones (1982), πως οι μαθητές οφείλουν να αποδεχτούν συνολικά τις ευθύνες και υποχρεώσεις των ρόλων που αναλαμβάνουν, και των λειτουργιών τους, κάνοντας το καλύτερο που μπορούν.

Στην τοποθέτηση του Freire (1973) ότι η Τέχνη, μέσω των πολλαπλών και πολυδιάστατων αισθητικών εμπειριών και μηνυμάτων, συμβάλλει στην ολιστική και

συνθετική διερεύνηση ενός ζητήματος ενισχύοντας τη μαθησιακή διεργασία και την ανάπτυξη του κριτικού τρόπου σκέψης.

Στη θεωρία της πολλαπλής νοημοσύνης που προσεγγίζει τη μάθηση ως μια πολυδιάστατη διαδικασία στην οποία συμμετέχουν πολλοί τομείς (Gardner, 1999). Η αλληλεπίδραση των παιδιών με την Τέχνη και τον Πολιτισμό συμβάλλει στην πολύπλευρη ανάπτυξη της νοημοσύνης καθώς η αισθητική εμπειρία προσφέρει πλήθος συμβόλων για επεξεργασία (Gardner, 1990).

Διαθεματικότητα, Ιστορική γνώση και συνείδηση, Ενσυναίσθηση

Η Διαθεματική αξιοποίηση της Λογοτεχνίας, της Ιστορίας, της Τέχνης, και του Πολιτισμού οδηγεί στην ολιστική προσέγγιση ιστορικών και κοινωνικών γεγονότων, των προσωπικοτήτων, και των έργων τους.

Οι μαθητές/τριες μπορούν να έρθουν πιο κοντά στα δρώντα πρόσωπα, στις σκέψεις, στα συναισθήματα, στην ψυχολογία τους, τα γεγονότα που αντιμετώπιζαν την εποχή της δράσης τους και έτσι να την κατανοήσουν καλύτερα. Η ενσυναίσθηση διασυνδέεται άμεσα με την ιστορική κατανόηση που οδηγεί στην ιστορική γνώση και εξήγηση. Επίσης, η ιστορία παρέχει τη δυνατότητα της ανθρωπογνωσίας και κοινωνιογνωσίας μέσω της Εκπαίδευσης (Βώρος, 1989). Την ίδια στιγμή, και μέσα από τις άλλες μορφές τέχνης, και τη Λογοτεχνία, αναδεικνύονται τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του ηγέτη, καλλιεργούνται δεξιότητες γλωσσικές, γνωστικές, διερευνητικές, επικοινωνίας, αυτορρύθμισης, ενσυναίσθησης, ομαδοσυνεργατικού πνεύματος, αίσθημα ατομικής και κοινωνικής ευθύνης, καλλιεργείται η κριτική τους σκέψη και διαμορφώνουν ιστορική συνείδηση – ταυτότητα.

Σύμφωνα με τη θεωρία του Goleman (1995), η ενσυναίσθηση αποτελεί σπουδαία διάσταση της συναισθηματικής νοημοσύνης. Σήμερα, η δεξιότητα της ενσυναίσθησης περισσότερο από ποτέ, λειτουργεί βοηθητικά και υποστηρικτικά στις σύγχρονες πολυπολιτισμικές κοινωνίες και τις ιδιαίτερες ανάγκες που προκύπτουν για ειρηνική συνύπαρξη ατόμων με διαφορετικές πολιτισμικές ταυτότητες.

Η ανάγκη μελέτης όλων των παραμέτρων που σκιαγραφούν το ιστορικό γεγονός είναι επιβεβλημένη, ώστε οι μαθητές/τριες να αντιμετωπίζουν ολιστικά τα ιστορικά γεγονότα και τα δρώντα πρόσωπα, καλλιεργώντας την κριτική τους σκέψη και ιστορική συνείδηση (Σκουλάτος, 1985).

Παράμετροι όπως ο τόπος, ο χρόνος, τα δρώντα πρόσωπα, οι επιλογές τους, τα κίνητρά τους, τα έργα τους, η κοινωνική οργάνωση, οι ιστορικές συνθήκες και συγκυρίες, δίνουν νόημα στο κάθε γεγονός και σε σχέση με τα άλλα γεγονότα και σε σχέση με το σύνολο. Η μελέτη όλων αυτών βοηθά στην ολιστική κατανόηση και ερμηνεία του ιστορικού γεγονότος και στη διαμόρφωση της ιστορικής σκέψης (Burston, 1972).

Επιπρόσθετα, οι προσωπικότητες μπορούν να επιδράσουν πάνω στα πεπρωμένα της κοινωνίας, με τις πολλαπλές δεξιότητες, ικανότητες, γνώσεις τους και άλλα. Η δυνατότητα και η ένταση της επίδρασης καθορίζονται από την οργάνωση της κοινωνίας και τον συσχετισμό των κοινωνικών δυνάμεων.

Κάθε ταλέντο που εκδηλώνεται ως κοινωνική δύναμη, είναι καρπός κοινωνικών

συσχετισμών (Πλεχάνωφ, 1956) τους οποίους είναι απαραίτητο να παρουσιάζει ο εκπαιδευτικός στη διδακτική πράξη καλλιεργώντας την κριτική σκέψη, την ιστορική σκέψη και συνείδηση, την έννοια της ταυτότητας, παράλληλα, τη φαντασία, τη δημιουργικότητα, και το αισθητικό κριτήριο των μαθητών/τριών του, μέσα από τη διαθεματικότητα. Αξιοποιώντας τη φαντασία βγαίνουν από το «εγώ» και γίνονται «οι άλλοι», εισχωρώντας στην εποχή, και το πνεύμα των ανθρώπων με σκοπό την ολιστική κατανόηση των ιστορικών γεγονότων (Cairns, 1989).

➤ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

Θα χρησιμοποιηθεί η μέθοδος **Project** (Project Based Learning - **PBL**).

Η μορφή της διδασκαλίας είναι διαλεκτική, ομαδοσυνεργατική, συνερευνητική/διερευνητική-ανακαλυπτική που στηρίζεται στην καθοδηγούμενη μαθητική αυτενέργεια και συμμετοχικότητα.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι καθοδηγητικός, συντονιστικός, συμβουλευτικός, διαμεσολαβητικός, ενθαρρυντικός, υποστηρικτικός. Περιορίζεται ουσιαστικά η μετωπική διδασκαλία.

➤ ΣΚΟΠΟΙ

1. Να διερευνηθεί με αφετηρία συγκεκριμένα λογοτεχνικά κείμενα, ο τρόπος με τον οποίο είναι δυνατόν η Λογοτεχνία να συναντά την Ιστορία και τον Πολιτισμό.
2. Να διερευνηθεί ο βαθμός στον οποίο η προσωπικότητα μέσα από το έργο της επηρεάζει την πορεία της ιστορίας και την καθημερινότητα των ανθρώπων, αλλά και επηρεάζεται από τις ιστορικές και κοινωνικές συνθήκες και συγκυρίες.
3. Να διερευνηθεί ο βαθμός που η προσωπικότητα με τις επιλογές και τα έργα της άσκησε επίδραση στη διαμόρφωση της ελληνικής ταυτότητας.

➤ ΣΤΟΧΟΙ

Οι στόχοι τίθενται σύμφωνα με τη ψηφιακή ταξινόμια του Bloom (2009), που προτείνεται ως οδηγός για τη διαμόρφωση σεναρίων που υποστηρίζονται από τις ΤΠΕ.

Γνωστικοί

1. Να είναι σε θέση να αναλύουν και να κατανοούν το ιστορικό – κοινωνικό – πολιτιστικό πλαίσιο των κειμένων.
2. Να διερευνούν το κοινωνικά στερεότυπα περί φύλου και τον τρόπο που αποτυπώνονται στη λογοτεχνική παραγωγή.
3. Να τεκμηριώνουν τον ιστορικό λόγο που παράγουν με αναφορές στις πηγές

- και στο βασικό κείμενο του σχολικού βιβλίου. [Ανάπτυξη δεξιοτήτων].
4. Να εντοπίζουν και να αναλύουν/ερμηνεύουν τον ρόλο και τα χαρακτηριστικά των ατόμων αλλά και τις σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ τους.
  5. Να παρουσιάζουν τεκμηριωμένα ηθογραφικά και ψυχογραφικά στοιχεία των χαρακτήρων των έργων και των μεταξύ τους σχέσεων.
  6. Να διερευνούν τον τρόπο που τα άτομα της Τέχνης και του Πολιτισμού διαμόρφωσαν ή διαμορφώθηκαν από την εποχή τους (ανάδειξη προσωπικοτήτων).
  7. Να γνωρίσουν τις αφηγηματικές τεχνικές με τις οποίες η Λογοτεχνία κατασκευάζει εικόνες του Ηγέτη.
  8. Να διερευνήσουν τον τρόπο που η Λογοτεχνία προσδιορίζει την ταυτότητα ενός λαού, επηρεάζει την κοινωνία.
  9. Να εκφέρουν άποψη για τα θέματα των κειμένων, συνδέοντάς τα με την καθημερινή τους εμπειρία.
  10. Να μπορούν να συγκρίνουν γραπτά ή προφορικά δύο ή περισσότερα κείμενα, έχοντας ως άξονα παρατήρησης ένα ή περισσότερα από τα προτεινόμενα υποθέματα.
  11. Να μπορούν να συγκρίνουν λογοτεχνικά κείμενα με κινηματογραφικές ταινίες ανάλογης θεματικής.
  12. Να συνδέουν τα κείμενα με σύγχρονες απόψεις για την ανεξιθρησκία, την ειρήνη, τον πόλεμο και το φανατισμό, την αποδοχή, τη διαφορετικότητα, και την πολυεθνικότητα - πολυπολιτισμικότητα. [Στόχος για γνώσεις, δεξιότητες, αξίες και στάσεις].

Παιδαγωγικοί

1. Να συγκεντρώνουν υλικό από διάφορες πηγές, να το επεξεργάζονται κατάλληλα και να συνθέτουν ερευνητικές εργασίες.
2. Να οικοδομήσουν τη γνώση τους με αυτενέργεια.
3. Να αναπτύξουν την κριτική τους σκέψη μέσω της διερευνητικής και ανακαλυπτικής μάθησης.
4. Να δραστηριοποιηθούν στη βιωματική μάθηση. Να εξοικειωθούν με τη δημιουργική και βιωματική ανάγνωση.
5. Να αναπτύξουν μεταγνωστικές δεξιότητες καθώς και αναστοχασμού μέσα από τις διαδικασίες της αυτοαξιολόγησης, ετεροαξιολόγησης και αξιολόγησης των εργασιών τους από τους συμμαθητές τους και την εκπαιδευτικό.
6. Να αποκτήσουν δεξιότητες επικοινωνίας, αυτορρύθμισης, ενσυναίσθησης, ομαδικού πνεύματος, δημοκρατικής συνείδησης μέσα από την ομαδοσυνεργατική μάθηση.
7. Να αξιοποιήσουν την προσληφθείσα γνώση στην καθημερινότητα, απόκτηση ταυτότητας και αυτοπροσδιορισμού μέσα από την επαφή με τη Λογοτεχνία και τη διαθεματική της προσέγγιση.
8. Να αναπτύξουν μέσα από το ατομικό τους έργο και την προσφορά τους στην ομάδα, την αυτοπεποίθηση και την αυτοεκτίμησή τους.

Τεχνολογικοί

1. Να γνωρίσουν την πλατφόρμα wordpress ως ομαδοσυνεργατικό εργαλείο web2.0 και web-quest με τη βιωματική εφαρμογή της μέσα και έξω από τη σχολική τάξη.
2. Να αναπτύξουν δεξιότητες συλλογής, διαχείρισης και αξιοποίησης της κατάλληλης πληροφορίας στο διαδίκτυο.
3. Να αποκτήσουν θετική στάση απέναντι στη χρήση των ΤΠΕ κατά τη μαθησιακή διαδικασία.
4. Να εξοικειωθούν στη χρήση ψηφιακών εργαλείων και να συνθέτουν πολυτροπικά κείμενα σε μορφή MS PowerPoint, συνδυάζοντάς τα με υλικό από το διαδίκτυο (φωτογραφίες, ταινίες, μουσική, video).
5. Να αποκτήσουν κριτική στάση απέναντι στο διαδικτυακό περιβάλλον (δεξιότητες κριτικού ψηφιακού γραμματισμού).

➤ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΤΠΕ

Επισημαίνεται ότι είναι σημαντικό το σχολείο να υποστηρίξει τη χρήση των ΤΠΕ στη μαθησιακή διαδικασία.

Μπορεί να γίνει αξιοποίηση, προαιρετικά, της διαδικτυακής πλατφόρμας <https://efilologos.wordpress.com/> στο σπίτι, και ατομικά και σε ομάδες, ή και στο σχολείο σε ομάδες την ώρα του μαθήματος Πληροφορικής (ΤΠΕ). Η πλατφόρμα δημιουργήθηκε με σκοπό να αξιοποιηθούν οι Νέες Τεχνολογίες στη διδακτική πράξη, οργανώνει την εκπαιδευτική διαδικασία, αφού αξιοποιείται ως ομαδοσυνεργατικό εργαλείο WEB 2.0. (Εικόνα 2). Ο μαθητής εξοικειώνεται με τη γνώση που παρέχει το διαδίκτυο, μαθαίνοντας να το χρησιμοποιεί ως πηγή (Dodge, 2001).

Αρχικά, παρουσιάζεται από την εκπαιδευτικό στους μαθητές η συγκεκριμένη πλατφόρμα που δημιουργήθηκε με το wordpress, και οι δυνατότητες που παρέχει. Παρότι, αρχικά, διαμορφώθηκε για το Λύκειο, και έχει αξιοποιηθεί με επιτυχία, μπορεί να αξιοποιηθεί και στο Γυμνάσιο, σε όλα τα μαθήματα, αλλά και σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, με τις κατάλληλες ρυθμίσεις - προσθήκες.

Οι μαθητές πλοηγούνται στις σελίδες της πλατφόρμας και στο υπάρχον υποστηρικτικό υλικό, Λεξικά, Ψηφιακές βιβλιοθήκες, Χρήσιμες διευθύνσεις, Διαδικτυακές διευθύνσεις για τη Λογοτεχνία, Ταινίες, ώστε να εξοικειωθούν με τα εργαλεία που προσφέρει και τη χρήση της (Εικόνα 2).

Είναι κατάλληλα διαμορφωμένη ώστε όλοι οι μαθητές/τριες να έχουν το δικό τους χώρο για να εργαστούν. Την ίδια στιγμή μπορούν να συνεργαστούν, και η εκπαιδευτικός μπορεί να ενημερώνεται για την πρόοδο των εργασιών τους, υποστηρίζοντάς τους όποτε χρειάζεται. Θα μπορούσε εκεί να γίνει μία συνολική παρουσίαση των εργασιών στο τέλος της σχολικής χρονιάς, ή και σε επετειακές εκδηλώσεις. Σε κάθε

περίπτωση, το μάθημα της Πληροφορικής με τη χρήση των υπολογιστών και του διαδικτύου μπορεί να ενισχύσει και να υποστηρίξει και ουσιαστικά και αποτελεσματικά τους μαθητές/τριες στις εργασίες τους.

Εικόνα 1. Έντυπο Ομαδοσυνεργατικών

Εικόνα 2. Αρχική σελίδα Εκπαιδευτικής πλατφόρμας εργασιών με τη μέθοδο project

➤ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Η συγκεκριμένη διδακτική πρόταση εφαρμόζεται στην τρίτη φάση της διδακτικής διαδικασίας, το μετα-αναγνωστικό, με υλοποίηση και παρουσίαση ομαδοσυνεργατικών εργασιών. Παρουσιάζονται συνοπτικά η προ-αναγνωστική (α΄ φάση) και η αναγνωστική φάση (β΄ φάση). Δίνεται έμφαση στην μετά την ανάγνωση φάση (γ΄ φάση).

Η Α΄ φάση: πριν από την ανάγνωση, περιλαμβάνει δύο διδακτικές ώρες. Οι μαθητές εισάγονται στο θέμα της διδακτικής ενότητας μέσω των προσωπικών τους βιωμάτων, των προηγούμενων γνώσεων και εμπειριών τους. Καλούνται να αξιοποιήσουν παράλληλα βιβλιογραφικές και διαδικτυακές πηγές καθώς και πολυτροπικά κείμενα με θέμα τη γυναίκα και τους ρόλους της στην κοινωνία διαχρονικά, αλλά και άλλων σημαντικών προσωπικοτήτων, όπως πολιτικοί, ιστορικοί ηγέτες, αλλά και λογοτέχνες, ζωγράφοι, μουσικοί, συνθέτες, τραγουδιστές, άνθρωποι των γραμμάτων και των τεχνών που με τη ζωή και το έργο τους «σημάδεψαν» τους Έλληνες, την Ελλάδα, σε ιδιαίτερες ιστορικές και κοινωνικές συνθήκες και συγκυρίες, και άσκησαν επίδραση στη διαμόρφωση της ελληνικής ταυτότητας.

Οι μαθητές/τριες παρουσιάζουν τις εργασίες τους σε μορφή MS Word ή MS PowerPoint στην ολομέλεια του τμήματος.

Η Β΄ Φάση: κατά την ανάγνωση, περιλαμβάνει κατά προσέγγιση 8 διδακτικές ώρες. Η επιλογή των λογοτεχνικών έργων πεζών και ποιητικών γίνεται με κριτήριο το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για το μάθημα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γ΄ Γυμνασίου. Στη διάρκεια της φάσης αυτής υλοποιούνται δραστηριότητες των μαθητών με ερωτήσεις βασισμένες στους παρακάτω άξονες: α) κοινωνικό - ιστορικό πλαίσιο (βιογραφικά στοιχεία λογοτέχνη – κοινωνία/εποχή), β) διερεύνηση του τρόπου που τα άτομα της Τέχνης και του Πολιτισμού διαμόρφωσαν ή διαμορφώθηκαν από την εποχή τους. Και του τρόπου που η Λογοτεχνία προσδιορίζει την ταυτότητα ενός λαού, επηρεάζει και επηρεάζεται από την κοινωνία, γ) σκιαγράφηση των χαρακτηρισμών, συγκρίσεις με τη σημερινή κοινωνία και τις προσωπικές τους αντιλήψεις και εμπειρίες, δ) εντοπισμός εκφραστικών μέσων, λεξιλογίου και τεχνικών με τα οποία οι δημιουργοί πραγματεύονται το θέμα τους.

Οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες και παρουσιάζουν τα αποτελέσματα των εργασιών τους στην ολομέλεια του τμήματος. Ακολουθεί εποικοδομητική συζήτηση. Στόχος είναι να εξοικειωθούν με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο.

Η Γ΄ Φάση: μετά την ανάγνωση, ολοκληρώνεται σε ένα μήνα κατά προσέγγιση και τα αποτελέσματα των εργασιών ανακοινώνονται αργότερα. Οι μαθητές/τριες διαβάζουν ολόκληρα λογοτεχνικά έργα και συνθέτουν ομαδοσυνεργατικές εργασίες με τη μέθοδο project. Σε συνεργασία με την εκπαιδευτικό μπορούν να επεξεργαστούν και άλλα λογοτεχνικά έργα, ενώ παράλληλα κατά τη μαθησιακή διαδικασία επιμελούνται και τα projects. Ο χρόνος κρίνεται επαρκής και κατάλληλος για απρόσκοπτη και αποτελεσματική εργασία, πάντα σε κλίμα συνεννόησης και συνεργασίας με τους μαθητές/τριες.

Σε κάθε project, εκτός από τις προτεινόμενες δραστηριότητες-ερωτήσεις αναγράφονται οι σκοποί και οι στόχοι της ερευνητικής εργασίας, το χρονοδιάγραμμα

δραστηριοτήτων, οι προεκτάσεις σε άλλα μαθήματα, οι θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες, τα κριτήρια αξιολόγησης και έτσι οι μαθητές εργάζονται μεθοδικότερα, πιο οργανωμένα, αλλά και αυτενεργούν.

Τα λογοτεχνικά έργα που επιλέχθηκαν για τις Ομαδοσυνεργατικές Εργασίες δίνουν τη δυνατότητα στους μαθητές να αντλήσουν πλούσιο υλικό, να αξιοποιήσουν όλες τις μορφές τέχνης, να αναζητήσουν σημαντικά ιστορικά γεγονότα και προσωπικότητες από όλο το φάσμα των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων σε κάθε σημαντική ιστορική, κοινωνική και πολιτισμική συγκυρία ώστε να επιτευχθούν στο μέγιστο βαθμό οι σκοποί και οι στόχοι της διδακτικής πρότασης. Βεβαίως, ο/η εκπαιδευτικός είναι σημαντικό να είναι σε θέση να αξιοποιήσει και προτάσεις των μαθητών/τριών που θα ενισχύσει και το ενδιαφέρον τους και την εμπλοκή τους στη μαθησιακή διαδικασία, και θα απογειώσει το αποτέλεσμα των εργασιών τους. Ιδιαίτερα σήμερα, την εποχή της παγκοσμιοποίησης και πολυπολιτισμικότητας αναμένεται το ενδιαφέρον τους να είναι περισσότερο ενεργοποιημένο.

Οι μαθητές έχουν εξοικειωθεί με την ομαδοσυνεργατική μάθηση και διαθεματική προσέγγιση της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στις δύο προηγούμενες φάσεις. Είναι λοιπόν εύκολο στη γ' φάση να χωριστούν σε ομάδες και να αναλάβει η κάθε ομάδα το δικό της project. Η εκπαιδευτικός λαμβάνει υπόψη τις ιδιαίτερες δεξιότητες και ενδιαφέροντα των μαθητών/τριών. **Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε 4-5 ομάδες «μελετητών-ερευνητών»** μεικτής επίδοσης, ανάλογα με τον αριθμό των μαθητών του τμήματος (Ματσαγγούρας, 2000). Σε κάθε ομάδα, ορίζεται ένας συντονιστής και ένας/μία γραμματέας που θα διαμορφώσει την ομαδική διαθεματική εργασία σε μορφή MS Powerpoint και MS Word, καθώς και ένας εκπρόσωπος για κάθε ομάδα. Σε αυτή τη φάση γίνεται και η ουσιαστική εμπλοκή των μαθητών με τη χρήση των ΤΠΕ.

Στη συνέχεια, ακολουθεί η **πορεία εργασιών της κάθε ομάδας** με το δικό της προτεινόμενο σχέδιο εργασίας.

Στο τέλος κάθε project υπάρχουν βιβλιογραφικές και διαδικτυακές πηγές, αφιερώματα περιοδικών, κάνοντας το έργο της αναζήτησης ακόμα πιο εύκολο. Εκτός από τις πηγές που προτείνονται από την εκπαιδευτικό, οι μαθητές/τριες παρωθούνται να αναζητήσουν και περισσότερες πηγές από το διαδίκτυο, με βιβλιογραφικές και διαδικτυακές αναφορές, αφού πρώτα τις ελέγξουν και τις αξιολογήσουν.

Έχουν μία πρώτη εικόνα της εργασίας τους, ενώ σχεδιάζουν και οργανώνουν απρόσκοπτα και γρήγορα το υλικό τους και το χρόνο τους. Επιτυγχάνεται η διερευνητική προσέγγιση της μάθησης, ώστε να παρωθούνται σε μεγαλύτερη αυτοβελτίωση. Εργάζονται ομαδοσυνεργατικά μέσα και έξω από το σχολείο.

Μέσω της βιωματικότητας, οι μαθητές/τριες, γίνονται κέντρο της μαθησιακής διαδικασίας, συμμετοχοί, συνεργασητές. Μαθαίνουν να αλληλοβοηθούνται, να συνεργάζονται, να λειτουργούν συλλογικά με δημοκρατικές συμπεριφορές, και να επιτυγχάνουν τη βελτίωση τόσο της ομαδικής όσο και της ατομικής τους απόδοσης. Έρχονται σε επαφή με το λογοτεχνικό πλούτο, τον Κινηματογράφο, το Θέατρο, τη Μουσική, την Ιστορία και τον Πολιτισμό γενικότερα, εμπλουτίζοντας τις εργασίες τους. Αποκτούν δεξιότητες αξιολόγησης και προσεγγίζουν διαθεματικά τη Λογοτεχνία αποκτώντας ολιστική αντιμετώπιση της γνώσης. Από κει πέρα, είναι ελεύθεροι να αυτενεργήσουν, να συνεργαστούν, να επικοινωνήσουν, να οδηγηθούν στη βιωματική

προσέγγιση της γνώσης και μέσω της ανακαλυπτικής μάθησης, να αναζητήσουν το υλικό τους, να προβάλουν την εργασία με τη δική τους οπτική, να την υποστηρίξουν με επιστημονικό τρόπο, να την ολοκληρώσουν, αλλά και να προσθέσουν ό,τι εκείνοι κρίνουν πως είναι σημαντικό και ενδιαφέρον. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι να λειτουργήσει υποστηρικτικά, καθοδηγητικά, βοηθητικά, ενθαρρυντικά, ενισχύοντάς τους όπου και όταν χρειάζεται.

Παρακάτω, ενδεικτικά, παρουσιάζεται ένα τμήμα από το 6^ο Προτεινόμενο Σχέδιο Εργασίας στην ενότητα «Άτομο και Κοινωνία», που αφορά στον Μοντερνισμό (εικόνα 3):

Καζαντζάκης: «Βίος και πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά», Ελύτης: «Ο κήπος έμπαινε στη θάλασσα», «Ήλιος ο Πρώτος», Ρίτσος: «Ρωμιούσση», Σαμαράκης: «Ζητείται ελπίς», Ρέα Γαλανάκη «Η μεταμφίεση», Τίτος Πατριόκης «Στάσεις», Κυριάκος Χαραλαμπίδης: «Στα Στέφανα της Κόρης του».

Δραστηριότητες

A. Έρευνα σε λογοτεχνικά βιβλία, νεοελληνικές γραμματολογίες και στο διαδίκτυο για τον εντοπισμό και την καταγραφή πληροφοριών σχετικών με τα πεζά και ποιήματα.

B. Στόχοι / Ερωτήσεις

1. Μπορείτε να επισημάνετε γλωσσικά, στιχουργικά, υφολογικά και μορφολογικά στοιχεία στα ποιήματα που τους προσδίδουν στοιχεία μοντερνισμού αλλά και υπερρεαλισμού;
2. Εντοπίστε κοινά σύμβολα, μοτίβα, μορφικά γνωρίσματα στα ποιήματα. Ποια είναι η σχέση τους με την Ελλάδα (αρχαία και σύγχρονη); Πως λειτουργούν συνειρμικά; Επισημάνετε πιθανούς συνειρμούς.
3. Με ποια εκφραστικά μέσα – στοιχεία λυρισμού (εικόνες και άλλα στοιχεία τεχνικής) αισθητοποιούνται σκέψεις και συναισθήματα; Επισημάνετε διασυνδέσεις ανθρώπου – φύσης στα ποιήματα.
4. Ποια η σχέση του τίτλου με το περιεχόμενο των ποιημάτων;
5. Πώς προβάλλεται το αντρικό και γυναικείο πρότυπο στο μυθιστόρημα της Γαλανάκη; Ποια στοιχεία της προσωπικότητας της ηρωίδας προβάλλονται; Να συσχετιστούν οι απόψεις για τη γυναίκα με τις σημερινές.
6. Σε ποιο βαθμό τα κείμενα είναι επηρεασμένα από το ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο γεννήθηκαν;
7. Να εντοπιστούν οι αφηγηματικές τεχνικές στα μυθιστορήματα και ο λειτουργικός τους ρόλος.
8. α) Ποια επίδραση άσκησαν τα λόγια του Καζαντζάκη στη γενιά του αλλά και στις επόμενες γενιές; Τι μας λένε για την προσωπικότητά του; «Δεν ελπίζω τίποτα, δεν φοβούμαι τίποτα, είμαι λεύτερος».
β) Ποια στοιχεία του Αλέξη Ζορμπά άσκησαν γοητεία στον συγγραφέα και τον επηρέασαν;
9. Εντοπίστε στο κείμενο – έργο του Βαλτινού «Η κάθοδος των εννέα», στοιχεία που συνθέτουν την καθημερινότητα της εποχής στην οποία αναφέρεται το έργο.

10. Ο ποιητής Γιάννης Ρίτσος, ζωγραφίζει πέτρες. Να βρείτε εικόνες από πέτρες που ζωγράφισε ο Ρίτσος στην εξορία.

11. Ο ποιητής Οδυσσέας Ελύτης ως ζωγράφος. Να αναζητήσετε έργα του ποιητή που υπάρχουν στα ποιήματά του, αλλά και πιθανά κείμενα που ο ίδιος ο ποιητής ή και άλλοι αναφέρονται στη ζωγραφική του.

12. Πώς η μελοποιημένη ποίηση επηρεάζει την κοινωνία; Αναζητήστε μουσικούς που με τα έργα τους σηματοδότησαν μια ολόκληρη γενιά, ασκώντας διαχρονική επίδραση εντός και εκτός των συνόρων μας. (π.χ. Επιτάφιος Ρίτσου, Μ. Θεοδωράκης)

13. Οι δύο παραπάνω ποιητές ταυτίστηκαν με μια συγκεκριμένη ιστορική περίοδο. (Περιγράψτε τη αδρά). Σε ποιο βαθμό εκτιμάτε ότι διαμόρφωσαν ή διαμορφώθηκαν από την εποχή τους;

14. Σε ποιο βαθμό η Λογοτεχνία προσδιορίζει την ταυτότητα ενός λαού;

15. Ποια είναι η σημασία της ταυτότητας την εποχή της παγκοσμιοποίησης και της πολυπολιτισμικότητας;

16. Να παρουσιάσετε έργα Ελλήνων ζωγράφων που επηρεάστηκαν από το ευρύτερο ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο της συγκεκριμένης εποχής και που άσκησαν επίδραση στη διαμόρφωση της ελληνικής ταυτότητας και τα έργα τους αποπνέουν «άρωμα Ελλάδας». (Συνέντευξη με τον Σταθόπουλο).

17. Αφού παρακολουθήσετε την ταινία Ζ, ή το Λάθος, να συγκρίνετε τον τρόπο με τον οποίο αποτυπώθηκε το περιεχόμενο και οι ανθρώπινοι χαρακτήρες του λογοτεχνικού κειμένου στην ταινία. Ήταν επιτυχημένη η μεταφορά του βιβλίου και του ιστορικού-κοινωνικού πλαισίου της εποχής ή όχι;

18. Οι πεζογράφοι και ποιητές επηρεάστηκαν από την εποχή τους; Πώς φαίνεται αυτό;

19. Το έργο τους επηρέασε την κοινωνία και τους ανθρώπους της εποχής τους αλλά και τις μετέπειτα γενιές; Αν ναι, πώς το αντιλαμβάνεσθε αυτό σήμερα;

Υποσημείωση: Οι στόχοι/ερωτήσεις 18 και 19 διαπνέουν όλη την εργασία και μέσα από τη σκιαγράφηση των προσωπικοτήτων αναζητώνται ηγετικά χαρακτηριστικά.

Γ. Οργάνωση και υλοποίηση του προς ανάγνωση και επεξεργασία υλικού.

Δ. Παρουσίαση προφορική στην ολομέλεια της τάξης, της εργασίας που συγκεντρώθηκε, και παράλληλα, καταγραφή της σε ηλεκτρονική μορφή, σε μορφή γραπτού κειμένου εμπλουτισμένου με εικόνες, φωτογραφίες κ.ά του περιεχομένου των πεζών και ποιημάτων.

Ως κριτήρια αξιολόγησης του project, θα εκληφθούν:

1. Η ανάλυση και η κατανόηση του ιστορικού πλαισίου των κειμένων, καθώς και η περιγραφή λογοτεχνικών χαρακτήρων που απαντώνται σε αυτά.
2. Η αναγνώριση του βασικού θέματος, «Άτομο και Κοινωνία», και ο βαθ-

μός κατανόησης, του ότι η προσωπικότητα μέσα από το έργο της, επηρεάζει την πορεία της ιστορίας και την καθημερινότητα των ανθρώπων, διαχρονικά.

3. Η παραγωγή προσωπικού λόγου (προφορικού και γραπτού), τεκμηριωμένου με λογικά επιχειρήματα, παραπέμποντας στη λογοτεχνική περίοδο στην οποία εγγράφεται το ποίημα, ή το πεζό κείμενο, το λογοτεχνικό ρεύμα που εκπροσωπεί, τα βασικά του γνωρίσματα καθώς και η συνεκτικότητα, η συνοχή, του τελικού κειμένου.

4. Η επάρκεια, ο πλούτος των πληροφοριών, η σαφής οργάνωσή τους, η με ακρίβεια και τεκμηρίωση χρήση των ιστορικών – κοινωνικών- λογοτεχνικών πηγών.

5. Η τεκμηρίωση με σωστές παραπομπές στις γραπτές (από βιβλία) ή ηλεκτρονικές (από το διαδίκτυο) πηγές.

6. Ο βαθμός συμμετοχής των μαθητών στην ομαδική εργασία, η δημιουργία σχέσεων αλληλοσεβασμού, ισοτιμίας, διαλόγου, συνεργατικότητας μεταξύ των μελών των ομάδων.

7. Η ικανότητα να συγκρίνουν γραπτά ή προφορικά δύο ή περισσότερα κείμενα, έχοντας ως άξονα παρατήρησης ένα ή περισσότερα από τα προτεινόμενα υποθέματα.

8. Η ικανότητα να συγκρίνουν λογοτεχνικά κείμενα με κινηματογραφικές ταινίες ανάλογης θεματικής.

Υποσημείωση: Τα 7 και 8, στα κείμενα που δίνουν τη δυνατότητα σύγκρισης, αλλά και αξιοποίησης κινηματογραφικών ταινιών, θεατρικών έργων, τηλεοπτικών σειρών.

Γενική Ερώτηση: (αφορά όλες τις ομάδες)

1. Με βάση τις εργασίες που εκπονήθηκαν, ποια θα μπορούσαν να είναι, κατά τη γνώμη σας, τα χαρακτηριστικά που συνθέτουν την προσωπικότητα του Ηγέτη;

2. Έλληνες και ξένοι φωτογράφοι, έχουν αποτυπώσει την Ελλάδα, σε διάφορες εποχές, και με διαφορετική οπτική. Αφού εντοπίσετε φωτογραφικό υλικό από το διαδίκτυο, να επιλέξετε το κατάλληλο, «κοινωνική φωτογραφία», για να υποστηρίξετε τις εργασίες σας.

Παράλληλα μπορείτε να εντοπίσετε και αξιοποιήσετε εικαστικό υλικό, από ελληνικές και ξένες πινακοθήκες:

Μεγάλοι Έλληνες φωτογράφοι. Ανακτήθηκε από <http://www.fotoart.gr/istoria/photographers/greeks/index.htm>

DPGR. Digital photography. Retrieved from <http://www.dpgr.gr/forum/index.php?board=118>

Έλληνες φωτογράφοι. Ανακτήθηκε από https://el.wikipedia.org/wiki/~Έλληνες_φωτογράφοι

Google Arts & Culture. Retrieved from www.googleartproject.com
Ακολουθούν, στο project, οι προτεινόμενες Πηγές.

Εικόνα 3. 6^ο Προτεινόμενο Σχέδιο Εργασίας

Η αξιολόγηση των μαθητών/τριών γίνεται με τα φύλλα εργασίας, όπως προκύπτουν από τις εργασίες τους σε κάθε λογοτεχνικό έργο, ενώ είναι και διαμορφωτική, σε όλη τη διάρκεια υλοποίησης των projects. Λαμβάνονται υπόψη τα κριτήρια αξιολόγησης, όπως ορίζονται σε όλα τα project. Στο τέλος της δραστηριότητας, **οι εργασίες παρουσιάζονται στην ολομέλεια του τμήματος**, με την παρουσία του Διευθυντή του σχολείου, ακολουθεί αξιολόγηση από την εκπαιδευτικό, ενώ και οι μαθητές δεν αξιολογούν μόνο την εργασία τους (αυτοαξιολόγηση) αλλά και τις εργασίες των συμμαθητών τους (ετεροαξιολόγηση). Ολοκληρώνονται οι παρουσιάσεις και ακολουθεί επικοινωνιακός διάλογος που εμβαθύνει στα ζητούμενα.

Σε δεύτερο χρόνο, γίνεται **συλλογική παρουσίαση** των εργασιών των μαθητών από όλα τα τμήματα Γ΄ Γυμνασίου στο Σύλλογο των Φιλολόγων του σχολείου, με στόχο να ενισχυθούν το ενδιαφέρον και οι δεξιότητες παρουσίασης των μαθητών/τριών.

Αυτό είναι ιδιαίτερα επικοινωνιακό, γιατί οι μαθητές λειτουργούν ως μέλη μιας ομάδας με κοινό στόχο, αντιλαμβάνονται καλύτερα και τα δικά τους λάθη, αξιολογούν τη δική τους δουλειά, μαθαίνουν από τα λάθη των συμμαθητών τους και κατακτούν άμεσα και ουσιαστικά τη γνώση. Αποκτούν κριτήρια για μελλοντικές τους εργασίες, κίνητρα για την επίτευξη υψηλότερων προσδοκιών, σταθμίζουν τον εαυτό τους και τις δυνατότητές τους, αποκτούν αυτοπεποίθηση. Συνεχίζουν να μαθαίνουν και μετά το τέλος της διδακτικής δράσης, και παρωθούνται στην φιλαγωνσία.

Στο τέλος, η ολομέλεια του τμήματος οδηγείται **σε ολικό αναστοχασμό**, ακολουθεί διάλογος, **διατυπώνονται συμπεράσματα**, και διερευνώνται νέοι τρόποι διαχείρισης της δράσης στο μέλλον με περισσότερες **προτάσεις** των μαθητών/τριών.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Bigge, M. (1990). *Θεωρίες Μάθησης*. Αθήνα: Πατάκης.
- Bruner, J. S. (1990). *Acts of Meaning*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.
- Burston, W. (1972). *Principles of history teaching*. London: Methuen Educational LTD.
- Cairns, J. (1989). Some Reflections on Empathy in History. *Teaching History: Historical Association*, 55, 13-18.
- Dewey, J. (1934). *Art as Experience*. USA: The Penguin Group.
- Freire, P. (1973). *Education for Critical Consciousness*. New York: Seabury Press.
- Frey, K. (2002). *Η Μέθοδος Project. Μια μορφή συλλογικής εργασίας στο σχολείο ως θεωρία και πράξη* (Μτφ. Κ. Μάλλιου). Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Gardner, H. (1990). *Art Education and Human Development*. Los Angeles: Getty Education for the Arts.
- Gardner, H. (1999). *Intelligence reframed: Multiple Intelligence for the 21th century*. New York: Basic.
- Goleman, D. (1995). *Η συναισθηματική νοημοσύνη*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Jarvis, P. (2004). *Συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση: Θεωρία και Πράξη*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Jones, K. (1982). Simulations in language teaching. Cambridge: *Cambridge University Press*.
- Markham, T. (2011). Project Based Learning. *Teacher Librarian*, 39(2), 38-42.

- Morgan, A. (1995). *Improving Your Students' Learning*. London: Kogan Page.
- Tharp, R., & Gallimore, R. (1999). Μια Θεωρία για τη Διδασκαλία ως Ενισχυμένη Εξέλιξη. Στο: M. Woodhead, D. Faulkner, & K. Littleton (Επιμ.), *Μαθησιακές Σχέσεις στη Σχολική Τάξη* (σσ. 113-129). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Βοσνιάδου, Σ. (2006). *Παιδιά, Σχολεία και Υπολογιστές: Προοπτικές, προβλήματα και προτάσεις για την αποτελεσματικότερη χρήση των Νέων Τεχνολογιών στην Εκπαίδευση*. Αθήνα: Gutenberg.
- Βώρος, Φ. Κ. (1989). *Τρόποι σπουδής και διδασκαλίας της Ιστορίας* (σσ. 74). Αθήνα: Παπαδήμας.
- Ματσαγγούρας, Η. (2000). *Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και μάθηση*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Μικρόπουλος, Α. (2006). *Ο υπολογιστής ως γνωστικό εργαλείο*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Πλεχάνωφ, Γ. Β. (1956). *Η φιλοσοφία της Ιστορίας και ο ρόλος της προσωπικότητας* (Μτφ. Κ. Πορφύρης). Αθήνα: Βιβλιοεκδοτική.
- Σκουλάτος, Β. (1985). Η διδασκαλία της Ιστορίας του 20ου αιώνα στην ελληνική Μ.Ε. *Νέα Παιδεία*, 36.
- Σολωμονίδου, Χ. (1999). *Εκπαιδευτική Τεχνολογία. Μέσα, υλικά, διδακτική χρήση και αξιοποίηση*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Χρυσafiδης, Κ. (1994). *Βιωματική – Επικοινωνιακή διδασκαλία: Η εισαγωγή της μεθόδου project στο σχολείο*. Αθήνα: Gutenberg.
- Ψυχάρης, Σ. (2009). *Εισαγωγή των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Παπαζήσης.

Διαδικτυακές αναφορές

- Dodge, B. (2001). FOCUS: five rules for writing a great WebQuest. *Learning and Leading with Technology*, 28, 6-9. Ανακτήθηκε από https://edisisciplinas.usp.br/~/FOCUS_Five_Rules_for_Writing_a_Great_WebQuest.htm
- Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών στα νέα αναλυτικά προγράμματα. Πρόγραμμα Σπουδών Λογοτεχνίας 21-24/1/2011. Ανακτήθηκε από <http://slideplayer.gr/slide/2708505/>
- ΙΕΠ. (2011). *Πρόγραμμα Σπουδών για τη Διδ/λία της Ν. Γλώσσας & της Λογοτεχνίας στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση, με κωδικό MIS 295450* (σσ. 196-197). Ανακτήθηκε από <http://ebooks.edu.gr/info/newps/Γλώσσα-Λογοτεχνια-Γυμνάσιο.pdf>
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. (2011). *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.)*. Ανακτήθηκε από <http://www.pi-schools.gr/programs/depps/>
- Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων-Πλατφόρμα Ασύγχρονης Τηλεκπαίδευσης. *Αναφορά στην ψηφιακή ταξινόμια του Bloom*. Ανακτήθηκε από <http://ecourse.uoi.gr/pluginfile.php/EkaideutikoScenario2014v1.doc>
- Φραγκάκη, Μ. (2007). *Μεθοδολογική προσέγγιση του Κ.Χ.Φ/Η μέθοδος project. Ενότητα 2.5*. Ανακτήθηκε από http://users.sch.gr/nikbalki-Method_Project.pdf